Utdannings-
direktoratet

Utdannings-
direktoratet

Tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging for voksne deltakere

Serap Helin Hartwig og Sissel Skåden

Hva vi skal snakke om

- Hva er i hovedtrekk endringene i ny opplæringslov?
- Hvem som er omfattet av reglene om opplæring for deltakere etter kapittel 18
- Skolens plikt til å tilpasse opplæringen
- Deltakeres rett til individuell tilrettelegging
- Saksgangen for den individuelle tilretteleggingen

Ny opplæringslov

- i all hovedsak en videreføring av dagens regler
- ny struktur og nye begreper
- mer brukervennlig gjennom flere presiseringer og forenklinger
- også endringer i privatskoleloven

Ny struktur i loven

- **Første del** – innledende bestemmelser (kap. 1)
- **Andre del** – grunnskoleopplæring (kap. 2-4)
- **Tredje del** – videregående opplæring (kap. 5-9)
- **Fjerde del** – felles for grunnskole og videregående opplæring (kap. 10-17)
- **Femte del** – forberedende og videregående opplæring for voksne (kap. 18-21)
- **Sjette del** – privat opplæring, godkjenningsordninger og privatistordninger (kap. 22 og 23)
- **Sjuende del** – diverse regler (kap. 24-29)
- **Åttende del** – sluttregler (kap. 30)

Nye begreper i opplæringsloven kapittel 18 og 19

Nåværende opplæringslov	Ny opplæringslov
Grunnskoleopplæring særskilt organisert for voksne	Forberedende opplæring
Videregående opplæring særskilt organisert for voksne	Videregående opplæring for voksne
Spesialundervisning	Personlig assistanse Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler Individuelt tilrettelagt opplæring

Landingsside på udir.no

- Formål med og innhold i ny lov
- Hva er nytt?
- Hva må kommuner og fylkeskommuner forberede?
- Nye ord og begrep
- Overgang

Formålet med opplæringen for voksne

§ 18-1 Formålet med opplæringa for vaksne

Formålet med opplæringa i § 1-3 og dei overordna måla og prinsippa for opplæringa med heimel i § 1-4 gjeld så langt det passar for opplæring for vaksne. Opplæringa skal byggje på den kompetansen deltakarane allereie har, og skal leggjast opp slik at deltakarane så raskt som mogleg kan oppnå relevant kompetanse for arbeid eller vidare utdanning

- Delvis ny bestemmelse
- Overordnet mål og prinsipper gjelder så langt det passer
- Må tas hensyn til den voksnes forhold
- Bygge på allerede kompetanse som den voksne har

Forberedende opplæring for voksne

§ 18-1 Rett til førebuande opplæring for vaksne

Dei som treng førebuande opplæring i fag eller i grunnleggjande ferdigheiter, men ikkje lenger har rett
til grunnskoleopplæring etter § 2-1, har rett til
førebuande opplæring for vaksne.
Søkjarar har mellom anna rett til førebuande opplæring dersom dei ikkje har fått tilfredsstillande opplæring før, dersom dei treng opplæring i fag eller grunnleggjande ferdigheiter som ikkje var del av læreplanen då dei fekk grunnskoleopplæring, og dersom dei treng ny opplæring på grunn av skade eller sjukdom. Når det skal vurderast om ein søkjar treng førebuande opplæring, skal det takast omsyn til kva søkjaren sjølv meiner.
Dei som har rett til vidaregåande opplæring etter kapittel 5, har ikkje rett til førebuande opplæring etter denne paragrafen

- Behov for forberedende opplæring i fag, deler av fag/grunnleggende ferdigheter
- Uttømte rettigheter
- Voksne må søke
- Grunnleggende ferdigheter – læreplanverket
- Typiske være;
    - ikke fått tilfredsstillende opplæring før
    - behov for grunnleggende opplæring som ikke var del av lærerplanen
    - behov for ny opplæring pga sykdom eller skade

Rett til videregående skole for voksne

§ 18-2 Rett til vidaregåande opplæring for vaksne

Dei som har fullført grunnskoleopplæring eller tilsvarande opplæring, men ikkje har studiekompetanse eller yrkeskompetanse frå vidaregåande opplæring, har rett til vidaregåande opplæring for vaksne frå det skoleåret som tar til det året dei fyller 19 år. Det gjeld også dei som har fullført vidaregåande opplæring i eit anna land, men ikkje får godkjent opplæringa som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Noreg.

Dei som har rett til vidaregåande opplæring for vaksne, skal komme inn på eit opplæringstilbod som fører fram til ein av tre sluttkompetansar som dei har søkt på. Fylkeskommunen skal sørgje for at søkjarar med betydeleg realkompetanse knytt til ein viss yrkeskompetanse får høve til å formalisere denne kompetansen gjennom fag- eller sveinebrev.

Dersom fylkeskommunen tilbyr det, kan dei som har rett til vidaregåande opplæring etter denne paragrafen, men som ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1, likevel velje vidaregåande opplæring etter kapittel 5. Dei får då dei same rettane og pliktene som dei med rett til vidaregåande opplæring etter § 5-1.

Departementet kan gi forskrift om kven som har rett til vidaregåande opplæring for vaksne, og om inntaket til opplæringa

- Fullført grunnskoleopplæring uten studie- eller yrkesopplæring
- Fullført videregående skole i utlandet – ikke godkjent
- Opplæringstilbud som fører til en av tre sluttkompetanser
- Voksne må søke – må velge tre sluttkompetanser som er tilgjengelig i fylkeskommunen
- Fylkeskommunen skal legge vekt på realkompetanse som søker har fra før, for å bidra til å formalisere dette

Kapittel 19 i ny opplæringslov

- Regulerer innholdet i og organiseringen av opplæringen for deltakere
- Viser til relevante regler i andre deler av loven

Kapittel 19 Innhaldet i og organiseringa av den førebuande og den vidaregåa

§ 19-1. Innhald, vurdering og dokumentasjon i opplæringa for vaksne

§ 19-2. Organisering av opplæringa for vaksne

§ 19-3. Bokmål og nynorsk i opplæringa for vaksne

§ 19-4. Rett til opplæring i og på samisk for vaksne deltakarar

§ 19-5. Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging for vaksne deltaka

§ 19-6. Opplæring for å utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigh

§ 19-7. Alternativ supplerande kommunikasjon (ASK) i opplæringa for vak

§ 19-8. Særskild språkopplæring for vaksne deltakarar

§ 19-9. Opplæring i og på norsk teiknspråk for vaksne deltakarar

§ 19-10. Opplæring i punktskrift for vaksne deltakarar

§ 19-11. Planleggingа og utbygginga av det vidaregåande opplæringstilbo

§ 19-12. Rådgiving om utdannings- og yrkesval i opplæringa for vaksne

§ 19-13. Kompetansekrav i opplæringa for vaksne

§ 19-14. Politiattest og forbod mot tilsetjing i den førebuande opplæringa

Plikten til tilpasset opplæring og retten til individuell tilrettelegging

§ 19-5 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging for vaksne deltakarar

Kravet i § 11-1 om tilpassa opplæring gjeld for førebuande og vidaregåande opplæring for vaksne.

Deltakarar i den førebuande opplæringa har rett til individuell tilrettelegging etter §§ 11-4 til 11-6. For denne tilrettelegginga gjeld §§ 11-7 til 11-11 og § 11-13.

Deltakarar i den vidaregåande opplæringa med nedsett funksjonsevne eller særskilde behov har rett til eigna individuell tilrettelegging av lærestad, undervisning, læremiddel og eksamen, for å sikre likeverdige høve til opplæring.

- Skolen har samme plikt til å tilpasse opplæringen for deltakere som for elever
- Deltakere i forberedende opplæring har samme rett til individuelt tilrettelagt opplæring som elever
- Deltakere i den videregående opplæringen med nedsatt funksjonsevne eller særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging

Deltakere med særlig behov for opplæring for å kunne utvikle eller holde ved like grunnleggende ferdigheter

- Opplæring for å utvikle eller holde ved like grunnleggende ferdigheter omfattes av reglene om tilrettelegging i kapittel 11
- Deltakerne kan ha rett til
  - Personlig assistanse
  - Fysisk tilrettelegging eller tekniske hjelpemidler
  - Individuelt tilrettelagt opplæring

§ 19-6.Opplæring for å utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigheiter i den førebuande opplæringa for vaksne

Deltakarar i den førebuande opplæringa for vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande ferdigheiter, har rett til slik opplæring. For denne opplæringa gjeld §§ 11-4 til 11-11 og § 11-13

Kapittel 11 i ny opplæringslov

- i all hovedsak en videreføring av dagens regler
- ny struktur og nye begreper
- mer brukervennlig gjennom flere presiseringer og forenklinger

Kapittel 11 Tilpassa opplæring og individuell tilrettelegging (§§ 11-1 - 11-14)

§ 11-1. Tilpassa opplæring

§ 11-2. Tilfredsstillande utbytte av opplæringa

§ 11-3. Intensiv opplæring på 1. til 4. trinn

§ 11-4. Personleg assistanse

§ 11-5. Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel

§ 11-6. Individuelt tilrettelagd opplæring

§ 11-7. Vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring og krav om sakkunnig

§ 11-8. Kva den sakkunnige vurderinga skal innehalde

§ 11-9. Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæ

§ 11-10. Individuell opplæringsplan

§ 11-11. Årleg evaluering av utbyttet av den individuelt tilrettelagde oppla

§ 11-12. Alternativ og supplerande kommunikasjon (ASK)

§ 11-13. Pedagogisk-psykologisk teneste

§ 11-14. Læremiddel for individuelt tilrettelagd opplæring

Skolen skal tilpasse opplæringen

↓

Skolen eller deltakeren mener at deltakeren ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæring

↓ ↓

PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering før vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

↓ ↓

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om individuell tilrettelegging

↓

Skolen utarbeider IOP for individuelt tilrettelagt opplæring

↓

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa deltakeren har fått

Skolen skal tilpasse opplæringen

- En plikt for skolen
- Skal sikre at alle elever får best mulig utbytte av opplæringen
- Skolen kan tilpasse opplæringen gjennom
  - Arbeidsformer
  - Pedagogiske metoder
  - Bruk av læremidler
  - Organisering
  - I arbeidet med læringsmiljøet, læreplaner og vurdering

Ny oppll. § 11-1 Tilpassa opplæring
Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at opplæringa er tilpassa, det vil seie at elevane får eit tilfredsstillande utbytte av opplæringa uavhengig av føresetnader, og at alle skal få utnytta og utvikla evnene sine. Lærebedrifta skal sørgje for tilpassa opplæring for dei som har læretid i bedrift.

Skolen skal tilpasse opplæringen

↓

Skolen eller deltakeren mener at deltakeren ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæring

↓ ↓

PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering før vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

↓ ↓

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om individuell tilrettelegging

↓

Skolen utarbeider IOP for individuelt tilrettelagt opplæring

↓

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa deltakeren har fått

Retten til spesialundervisning blir tre ulike rettigheter

Personlig assistanse

Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemidler

Individuelt tilrettelagt opplæring

§ 11-4 Personleg assistanse
Elevar har rett til den personlege assistansen dei treng for å kunne delta i opplæringa og få

§ 11-5.Fysisk tilrettelegging og tekniske hjelpemiddel
Elevar har rett til dei tekniske hjelpemidla og den fysiske tilrettelegginga dei treng for å

§ 11-6 Individuelt tilrettelagd opplæring
Elevar har rett til individuelt tilrettelagd opplæring dersom dei treng det for å få tilfredsstillande utbytte av opplæringa.
I vurderinga av kva for opplæringstilbod som skal givast, skal det særleg leggjast vekt på utviklingsutsiktene til eleven.
Opplæringstilbodet skal utformast slik at det samla kan gi eleven tilfredsstillande utbytte av opplæringa samanlikna med andre elevar og i tråd med dei opplæringsmåla som er realistiske for eleven

Individuell tilrettelegging

Saken må være godt nok opplyst etter forvaltningsloven § 17 før det fattes vedtak

Personlig assistanse → Kommunen/fylkeskommunen fatter vedtak

Fysisk tilrettelegging, tekniske hjelpemidler og opplæring i mobilitet → Kommunen/fylkeskommunen fatter vedtak

Individuelt tilrettelagt opplæring → Sakkyndig vurdering → Kommunen/fylkeskommunen fatter vedtak

Skolen skal tilpasse opplæringen

↓

Skolen eller deltakeren mener at deltakeren ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæring

↓ ↓

PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering før vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

↓ ↓

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om individuell tilrettelegging

↓

Skolen utarbeider IOP for individuelt tilrettelagt opplæring

↓

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa deltakeren har fått

PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering før vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

§ 11-8 Kva den sakkyndige vurderinga skal inneholde

I ei sakkyndig vurdering skal den pedagogisk-psykologiske tenesta alltid greie ut om

a. eleven sitt utbytte av opplæringa
b. Kvifor eleven eventuelt ikkjer har, eller ikkje kan få, tilfredsstillande utbytte av opplæringa
c. kva som er realistiske opplæringsmål for eleven
d. Kva tiltak som kan gi eleven eit tilfredstillande utbytte av opplæringa
e. Kva kompetanse dei som skal gi opplæringa, bør ha, dersom det skal gjerast unntak frå kompetansekrava etter § 11-9 andre eller tredje ledd

- Viderefører dagens bestemmelse i § 5-3
  - fortsatt minimumskrav til innhold
- Ny bokstav e: PP-tjenesten må ta stilling til hvilken kompetanse de som skal gi opplæringen, bør ha, dersom det skal gjøres unntak fra kompetansekravene i § 11-9.

§ 11-9 Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring

Den som skal gi individuelt tilrettelagd opplæring, må oppfylle kompetansekrava for å bli tilsett i lærarstilling, jf. § 17-3, og krava om relevant kompetanse i faget det skal undervisast i, jf. § 17-4.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava i § 17-3 dersom det vil gi eleven betre opplæring. Slike unntak kan berre gjerast dersom opplæringa skal givast av personar med ei universitets- eller høgskoleutdanning som gjer dei særleg eigna til å vareta behova til eleven. Slikt vedtak inneber også at kompetansekrava i § 17-4 ikkje gjeld.

I vedtak om individuelt tilrettelagd opplæring kan det gjerast unntak frå kompetansekrava i § 17-4 dersom ei konkret vurdering av eleven og den individuelt tilrettelagde opplæringa som skal bli gitt, tilseier det

Kompetansekrav for den som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring § 11-9

- Hovedregelen videreføres, men presiseres:
  - De som skal gi individuelt tilrettelagt opplæring, må oppfylle kompetansekravene for å bli tilsatt som lærer og for å undervise i de enkelte fagene.
- Unntak fra kompetansekravene:
  - **Videreføres**: Unntak fra kravet om at lærarane må ha relevant kompetanse i fagene de skal undervise i.
  - **Ny regel:** Begge kompetansekravene kan fravikes dersom personen som skal undervise, har en universitets eller høyskoleutdanning som gjør hen særlig egnet til å ivareta behovet til eleven.

Skolen skal tilpasse opplæringen

↓

Skolen eller deltakeren mener at deltakeren ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæring

↓ ↓

PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering før vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

↓ ↓

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om individuell tilrettelegging

↓

Skolen utarbeider IOP for individuelt tilrettelagt opplæring

↓

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa deltakeren har fått

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om individuell tilrettelegging

- Krav om vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring følger av ny § 11-7
  - Deltakeren må samtykke
  - Krav om sakkyndig vurdering
- Kommunen må følge forvaltningsloven
- Vedtaket skal inneholde
  - Avgjørelse om deltakeren har rett til individuell tilrettelegging eller ikke
  - Hvis deltakeren har rett til tilrettelegging – hva denne tilretteleggingen skal inneholde

Personlig assistanse

Fysisk tilrettelegging, tekniske hjelpemidler og opplæring i mobilitet

Individuelt tilrettelagt opplæring

Krav til innholdet i vedtaket

- Forvaltningsrettslige regler
- Særskilte krav til vedtak om individuell tilrettelegging
  - Vedtaket må si noe om opplæringens innhold, omfang, organisering og kompetanse
- Avvik fra sakkyndig vurdering må begrunnes

Skolen skal tilpasse opplæringen

↓

Skolen eller deltakeren mener at deltakeren ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæring

↓ ↓

PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering før vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

↓ ↓

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om individuell tilrettelegging

↓

Skolen utarbeider IOP for individuelt tilrettelagt opplæring

↓

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa deltakeren har fått

Skolen utarbeider IOP for individuelt tilrettelagt opplæring

- Gjelder kun for individuelt tilrettelagt opplæring
- Dagens regel om IOP videreføres:
  - IOP skal være et arbeidsverktøy for de som skal gjennomføre spesialundervisningen.
  - Formålet er at IOPen skal være til hjelp i planlegging, gjennomføring og evaluering av opplæringen.
  - Samme krav til innhold som tidligere.
- Skolen er pliktsubjekt, men kommunen eller fylkeskommunen er fortsatt overordnet ansvarlig.

§ 11-10 Individuell opplæringsplan

Skolen skal utarbeide ein individuell opplæringsplan for elevar som får individuelt tilrettelagd opplæring. I planen skal det stå kva som er måla for og innhaldet i opplæringa, og korleis ho skal drivast.

Skolen skal tilpasse opplæringen

↓

Skolen eller deltakeren mener at deltakeren ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæring

↓ ↓

PP-tjenesten utarbeider sakkyndig vurdering før vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring

↓ ↓

Kommunen eller fylkeskommunen fatter vedtak om individuell tilrettelegging

↓

Skolen utarbeider IOP for individuelt tilrettelagt opplæring

↓

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa deltakaren har fått

Skolen skal en gang i året utarbeide en skriftlig oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa deltakaren har fått

- Viderefører dagens regel
  - Skolen skal hvert år gi en oversikt over hvilken opplæring eleven har fått og en vurdering av utviklingen til eleven.
- Skolen er pliktsubjekt, men kommunen/fylkeskommunen er fortsatt overordnet ansvarlig.

§ 11-11. Årleg evaluering av utbyttet av den individuelt tilrettelagde opplæringa
Skolen skal éin gong i året utarbeide ei skriftleg oversikt over den individuelt tilrettelagde opplæringa eleven har fått, og ei vurdering av utviklinga til eleven sett opp mot måla i den individuelle opplæringsplanen. Eleven eller foreldra skal få tilgang til oversikta og vurderinga.

Aktuelle nettressurser

- Hva er nytt i ny opplæringslov?
- Sakkyndig vurdering og vedtak i overgangen mellom dagens og ny opplæringslov
- Forarbeidene til ny opplæringslov
- Ny veileder eller regelverksinformasjon om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging for voksne vil være klar til loven trer i kraft

Spørsmål?